

Kontrollkäik Logistikapataljoni

1. 2014. aasta 39. ja 40. nädalal viis õiguskantsler omal initsiatiivil läbi etteteatatud kontrollkäigu Logistikapataljonis.

Varasemalt on õiguskantsler Logistikapataljoni (edaspidi ka pataljon) kontrollkäigu korraldanud aastal 2009.

09.11.2009 läbi viidud kontrollkäigu raames avastas õiguskantsler, et pataljonil puudus selge ülevaade kaitseväelastele määratud distsiplinaarkaristustest. Õiguskantsler soovitas pataljonil edaspidi pidada täpset arvestust kõikide ajateenijatele määratud distsiplinaarkaristuste (mh ka lisatoimkonnad) üle.

Samuti selgus, et ajateenijatel puudus võimalus külalisi vastu võtta köetavas siseruumis. Õiguskantsler soovitas pataljonil tagada see, et ajateenijatel oleks külastajaid võimalik vastu võtta köetavas siseruumis.

Õiguskantsler tuvastas 2009. aasta kontrollkäigu ka, et käigu ajal kehtinud kodukorra alusel puudus haigetel võimalus külastajaid vastu võtta. Õiguskantsleri hinnangul ei tohiks külaliste vastu võtmise keeldu kaasa tuua ainuüksi asjaolu, et ajateenijale on määratud õppetööst vabastamise režiim. Õiguskantsler asus seisukohale, et ka neil vabastuse režiimiga ajateenijatel, kelle tervises seisund võimaldab külastajaid vastu võtta, tuleks kaalutlusõiguse alusel seda võimaldada.

2009. aasta kontrollkäigul selgus ka see, et ajateenijate esmase tervisekontrolli tegemisel viibis samas ruumis peale läbivaatusele saabunud ajateenija ja meditsiinipersonali teisigi kaitseväelasi. Õiguskantsler soovitas edaspidi tagada, et ajateenija esmase tervisekontrolli ajal ei viibiks ruumis kõrvalisi isikuid, kellel ei ole delikaatsete isikuandmete töötlemise õigust.

Logistikapataljoni ülem vastas õiguskantsleri soovitustele 05.02.2010 kirjaga nr LogP-0.5-3/22441-2 ning selgitas, et ajateenijate distsiplinaarkaristuste üle hakatakse pidama täpset arvestust. Ülem lisas, et pataljon otsib võimalusi, kuidas tagada, et ajateenijad saaksid külalisi vastu võtta köetavas siseruumis ning kodukorda muudetakse selliselt, et külalisi on võimalik vastu võtta ka neil haigetel ajateenijatel, kelle tervises seisund seda võimaldab. Lisaks lubas ülem tarvitusele võtta meetmed tagamaks, et esmase tervisekontrolli teostamisel ei viibiks ajateenijaga samas ruumis kõrvalisi isikuid.

2. Kontrollkäigul kontrollis õiguskantsler, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimvääriskust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokollis artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kuidas on tagatud pataljonis ajateenijate põhiõigused ja –vabadused.

3. Õiguskantsleri nõunik vestles kontrollkäigu raames pataljonis usalduslikult kokku 24 ajateenijaga ning kontrollis, kuidas on pataljonis korraldatud külastuspäev.

4.1 Külastusaeg

Ajateenijad selgitasid, et külastajaid on võimalik pataljonis vastu võtta üksnes kord nädalas 1 tunni vältel. Valdavalt pidasid ajateenijad tunnist külastusaega liiga lühikeseks ning arvasid, et seda võiks olla võimalik pikendada. Pataljoni juhtkonna sõnul ei ole 1 tund maksimaalne kohtumise kestus (seda kinnitas ka külastuspäeval pataljonikorrapidaja ülesandeid täitnud ohvitser), vaid tegemist on n-ö kontrollajaga ning ajateenijatel on võimalik kohtuda külastajatega põhimõtteliselt kogu külastamiseks ette nähtud aja vältel.

Ajateenijatelt ja tegevväljastelt saadud info on mõnes osas vasturääkiv. Nimelt ei olnud ajateenijad teadlikud sellest, et tunnist külastusaega võib pikendada, st tegemist ei ole maksimumiga. Ka Logistikapataljoni ülema 05.07.2013 käskkirjaga nr KVLogK-0.1-3.23/13/52 „Logistikapataljoni kodukord ajateenijatele“ (kodukord) punktis 14.4 sätestatu näikse pigem viitavat sellele, et ühe tunnine külastusaeg on maksimaalne. Nimelt tuleneb kodukorra punktist 14.4, et sõduri baaskursuse (edaspidi ka SBK) ajal on külastusaja pikkuseks 1 tund ning peale SBK-d 2 tundi.

Varasemalt on pataljoniülem asunud seisukohale, et tunnine külastusaeg nädalas ei ole maksimum. Pataljoniülem soovis kodukorda muuta selliselt, et: „[---] ajateenijatel oleks võimalik üheselt aru saada, et ühetunnine külastusaeg nädalas ei ole maksimum. Me viime kodukorda sisse parandused, millega laiendame Logistikakeskuse korrapidaja volitusi ning tema otsustada jääb tulevikus [---] ajateenija poolt vastava palve esitamisel ka külastusaja pikendamine.“¹

Kahjuks ei ole õiguskantsleri hinnangul võimalik kehtivast kodukorrast välja lugeda seda, et nt SBK ajal, mil väljalubade mitte võimaldamise korral on külaliste vastu võtmisel oluline kaal suhtlemisel perekonna ja lähedastega, oleks võimalik tunnist külastusaega pikendada. Samuti ei ole ka ajateenijad külastusaja pikendamisest teadlikud.

Eelnevast tulenevalt **soovitab õiguskantsler muuta pataljoni kodukorda selliselt, et ajateenijatel oleks võimalik üheselt aru saada, et tunnine külastusaeg ei ole maksimum.**

¹ Logistikapataljoni ülema 05.02.2010 kiri nr LogP-0.5-3/22441-2, lk 2.

4.2 Külaliste vastu võtmise koht

Ajateenijate sõnul saab külalisi vastu võtta staabihoone esisel platsil ning nendega on võimalik viibida ka selleks spetsiaalselt ehitatud rajatises (avatud külgedega varjualune). Samas ei pidanud suur osa ajateenijaid varjualuses külastajate vastu võtmist võimalikuks, kuna külastamispäeval ei ole seal piisavalt ruumi. Ajateenijad tõid välja ka selle, et peale varjualuse ei ole külalistega kusagil istuda.

Õiguskantsleri nõunik kontrollis seda, kuidas näeb välja külastamispäev pataljonis. Kontrollimise hetkel oli ilm soe ning sademeteta ning seetõttu seisis suur osa ajateenijatest ja külastajatest külaliste vastu võtmiseks ette nähtud asfaltplatsi erinevais kohtades. Tol hetkel varjualuses ülerahvastust ei olnud.

Kodukorra lisa 9 järgi otsustades peavad ajateenijate selgitused külaliste vastu võtmise osas paika. Nimelt võib kodukorra lisa 9 toodud joonise kohaselt külastajaid vastu võtta üksnes staabihoone esisel asfaltplatsil ning varjualuses.

Kuigi kehtivat õigust on võrreldes aastaga 2009, mil õiguskantsler eelmisel korral pataljonis käis, muudetud ning enam ei ole nõutav, et ajateenijad peaksid saama külastajaid vastu võtta selleks eraldi sisustatud toas (varasema sisemäärustiku punkt 354), ei ole õiguskantsleri hinnangul muutunud sisuline nõue, et külastajaid saaks vastu võtta väärikalt. Väärikuse all peab õiguskantsler silmas seda, et koha sisse seadmisel, milles külastajaid vastu võetakse, arvestataks mh kliimaatilisi tingimusi. Jahedal ajal või sademete korral lageda taeva all või kütteta ruumis külastajate vastu võtmine ei ole õiguskantsleri hinnangul vastuvõetav.

2009. aasta kontrollkäigu tulemusel tehtud soovitudele vastas toonane pataljoniülem, et pataljon otsib aktiivselt lahendusi, kuidas külastajate vastuvõtmise tingimusi parandada. Näiteks tõi ülem välja selle, et suuremate ürituste korral seatakse üles üks või mitu küttega sõduritelki.

Pataljonide praktika külastajate vastu võtmise korraldamisel on mõnevõrra erinev tulenevalt mh olme- ning arhitektuurilistest võimalustest. Siiski on õiguskantslerile teadaolevalt valdavalt külastajate vastuvõtmiseks lubatud kasutada sõdurikodu ning mõningatel juhtudel ka klassiruumi.

Külastajate klassiruumis vastu võtmist on õiguskantslerile teadaolevalt võimaldatud just neis väeüksustes, kus sõdurikodu on nt liiga väike. Õiguskantsleri hinnangul võiks külastamiskoha probleemi lahendusena Logistikapataljon kaaluda mh võimalust lubada külalisi vastu võtta nt n-ö konteinerlinnakus paikneva(te)s klassiruumi(de)s.

Eelnevast tulenevalt soovitab õiguskantsler pataljonil astuda reaalseid samme parandamaks külaliste vastu võtmise tingimusi pataljonis.

5. Kokkuvõte

Kontrollkäigul tuvastas õiguskantsler mõningaid probleeme seoses ajateenijate külaliste vastu võtmisega. Nende kõrvaldamiseks soovitab õiguskantsler **muuta pataljoni kodukorda selliselt, et ajateenijatel oleks võimalik üheselt aru saada, et tunnine külastusaeg ei ole maksimum ning astuda reaalseid samme parandamiseks külaliste vastu võtmise tingimusi pataljonis.**